

Így tehát szaküléseinken 26 előadás hangzott el. Valamennyi előadó tagtársunk volt, két vendég kivételével. Előadásaink közül növénytani volt 12, állattani 5, földtani 3, embertani 2, természetfilozófiai, geometriai, kémiai és múzeológiai 1—1 előadás. Az előadásokat rendszerint hosszabb vita követte. Megalakulásunk óta tartott szaküléseink száma a folyó évi előadásokkal 287-re emelkedett. Ezenkívül tagjaink három előadást tartottak a beszercei vándorgyűlésen is.

A folyó évben új folyamként felelevenítettük Szakosztályunk folyóiratát a *Múzeumi Füzetek* et *MALÁN MIHÁLY* szakosztályi titkár szerkesztésében. A folyóirat 4 számban 20 ív terjedelemben, sok képpel a szakosztályban elhangzott fontosabb előadásokat, ezenkívül a szakosztályi előadások kivonatát, valamint a hozzászólásokat is közölte; ekként 17 eredeti tudományos közleményen kívül szakosztályi életünk egész keresztmetszetét adta.

Választmányunk az év folyamán a folyó ügyek intézésére három ülést tartott. — Mind a szakülések, mind a választmányi ülések részleteit illetőleg utalunk a *Múzeumi Füzetek* re, melyben mindezeket részletesen közöltük.

Kolozsvár, 1943. december 31-én

DR. BALOGH ERNŐ
elnök

DR. MALÁN MIHÁLY
titkár

Jelentés az Orvostudományi Szakosztály 1943. évi működéséről

Milyen lehet a tudományos élet századunk második világháborújának ötödik évében? Találunk-e valódi tudományos elmélyülést? El tudja-e magát különíteni a ma élő orvostudós a háború zajától úgy, hogy beleélje magát a vizsgálendő sejt miliójébe és intellektusa minden rezdülésével egy kialakuló magzati szervezet belső egymásrataltságnak vonatkozásait fürkéssze, összhangba hozva az alaki elváltozásokat a működéssel, az okot az okozattal... , hogy kutassa a kórokozó és az élő, védekező ellenanyagot termelő szervezet örökös harcát... , hogy elmélyüljön a vérfesték keletkezésének és lebontásának kóros körülmények közötti elváltozásaiiba?... Volt-e, aki katonai szolgálata mellett, vagy bevonult társát helyettesítve, küzködve a felszerelés és anyagbeszerzési lehetőség hiányaival mégis eredményesen búvárkodott, volt-e keret a tudományos megnyilatkozások számára, volt-e hallgatója, volt-e aki megértette, aki reagált, vitába szállt, alakult-e ki tudományos vita, igazi, magas színvonalú; volt-e izzó, igazi meleg nap, ahol a konvencionális taps elhalkulása után a probléma elevenebben élt, mint előbb, serkentett-e újabb vizsgálatra, volt-e másnap, vagy még aznap este lázas utánalaposzás az archivumokban?... Vagy az most nem időszerű?... Kolozsvárt, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztály 1943. esztendei történéseinek összefoglalása e kérdésekre büszke igenel felel.

A Szakosztály működése ez évben is többretű volt: nagyszámú tudományos szakülés képezte működésének gerincét. Érte-

sítőjének négy kötete összesen több, mint 600 lapon jelent meg, számos műmelléklettel. A Szakosztály résztvett a besztercei vándorgyűlésen, és annak keretében három orvostudományi előadás hangzott el a nagyközönség számára. Megrendezte ezen kívül ugyanott ez évben is az orvosi továbbképző előadássorozatot. Az itt elhangzott előadásokat az Értesítő egy további sajtó alatt lévő kötetben fogja közölni. Hőgyes Endréről elnevezett orvostudományi országos pályadíjat is tűzött ki a Szakosztály és a pályázat alapján az 1000 pengős díjat az erre érdemes pályázónak oda is ítélte. Evvel, és Szócs SÁMUEL, a dési kórház alapító igazgató-főorvosa emléktáblájának a leleplezésével a Szakosztály elhunyt nagyjai emlékének kívánt áldozni.

A szakosztályi élet gerincét képező tudományos ülések sűrűn követték egymást: januártól május végéig 15, szeptembertől karácsonyig pedig 12, összesen 27 tudományos szakülést tartott a szakosztály; ezeken 39 bemutatás mellett 46 tudományos előadás hangzott el. Az érdeklődést az állandóan nagyszámú hallgatóság is összesen 113 hozzászólással érdekesebbé és értékesebbé tett magas színvonalú vita mutatja. Kolozsvár — kötelez. És az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztálya élén az Egyetem erőivel, de erősítve a honvédség, a városi orvosok, Észak-Erdély és a Székelyföld kartársainak tudományos hozadékával, olykor-olykor egy távolabbról jött, szívében ide húzó kartárs előadásával tarkítva, 1943-ban is bizonyosságot tett a magyar tudományos élniakarásról, de egyben magas elhivatottságáról is. Lehetetlen e helyen beszámolót nyújtani e nagyszámú bemutatás és előadás tárgyáról. Erről az Értesítő ad hű képet. De a sok tudományos megvitatásra került tárgy közül talán kiemelhetünk néhányat, amelyek több előadó munkakörét képezve egy-egy színfolttal jellegzetessé tette az elmúlt munkaévet. A kórbonetan és a bőrgyógyászat határterületén a bőr daganatai és az anyajegyek szerepeltek, csakúgy, mint a bőrtuberculosis problémája. Az influenzakérdés is több előadónak képezte kutatási anyagát. Számos bakteriológiai kérdés szerepelt a napirenden, kiemelkedők voltak az immunitástani problémák. Ismételten szerepelt az echinococcus megbetegedés is. Az operatív szakmák képviselőit plasztikai műtéti problémák mellett az érzéstelenítési kérdések foglalkoztatják. A nőgyógyászokat hormonális kérdések érdeklik, de felvetődött a rákkérdés is, különösen a sugaras gyógykezelés szempontjából. Sok előadó számolt be a honvédelem aktuális orvosi kérdéseiről is. A fejlődéstan köréből az ízületképzési kutatómunka került előtérbe. A beteg-bemutatások a gyakorlóorvos szempontjából érdekes és tanulságos esetekkel élénkítették a szaküléseket. De vetődött fel más tudományággal közös kérdés is: ennek a megbeszélésére ez évben a jogszokkkal rendeztünk együttes szakülést az orvosi felelősség jogi szempontjainak megvitatására.

E színfoltszerűen ecsetelt adatok mellett a minőség kérdéseire a Szakosztály munkásságát maradandóvá tévő Értesítő adhat felvilágosítást. Az Értesítőnek — az eredeti terv szerint — négy kötete jelent meg az 1943. évben (52, 53, 54, 55.).

Az 52. kötet (152 l.) 13 eredeti közleménye az orvostudomány különböző területei közül a kísérleti daganaikutatás, szemészeti- és nép-egészségügyi kérdések mellett a gyógykezelés egyes általános irányelveit is tárgyalja szakavatott szerző tollából. Gyerekgyógyászati és serológiai problémák mellett a jog- és orvostudomány közös kérdéseit is megvilágítja; az orthopaedia területéről is találunk két tanulságos cikket. A kötetet 15 tudományos szakülés jegyzőkönyve és 3 választmányi ülés egészíti ki. E kötetben jelent meg a Hőgyes Endre országos pályadíj dírdetménye, és végül DR. VITÉZ BERDE KÁROLY búcsúbeszéde Szentkirályi Zsigmond felett.

Az 53. kötet (137 l.) az influenza-dolgozat mellett több belgyógyászati tárgyú cikket közöl, különösen a vérképző szervek kórtana köréből. De van az ebben a kötetben közölt 12 eredeti tanulmány között gyerekgyógyászati, ideggyógyászati, katonarorvosi tárgyú cikk is, sőt bakteriológiai és parasitológiai tárgyú dolgozat is, annak hasznos klinikai vonatkozásával. A kötetet 11 tudományos szakülés jegyzőkönyve egészíti ki. Ugyancsak e kötetben található az évi rendes közgyűlés jegyzőkönyve is.

Az 54. kötet (159 l. és 19 tábla műmelléklet) 5 cikket közöl az izületképzés tárgyköréből (embryológus, szövettanász, kísérleti kutató és orthopaed-sebész tollából); emellett áttekintést nyerünk az erre hivatott szerző tollából Erdély egészségvédelmi programjáról. Egy részletesen kidolgozott ritka fejlődési rendellenesség mellett az olvasó áttekintést nyer a csípőizület orthopaed betegségeiről és azok gyógyításáról, dystrophiás csecsemők kezelésének elveiről és egy rövidebb szövettani tárgyú cikk mellett az influenzakutatás mai állásáról. Az 5 izületképzési cikk a Szakosztály erkölcsi támogatásával, de kizárólag a szerzők anyagi, stb. felelősségére külön műként is kiadásra került. Az 54. kötetet a tagnévsor egészíti ki.

Az 55. kötet (168 l. és 8 tábla műmelléklet) a scarlatina megelőzéséről közöl cikket a tárgykör hivatott művelőjétől. A tuberculosis kérdésével több tanulmány foglalkozik. A tüdőgümőkór gyógyításának új módszerét társszerzőként külföldi professzor Értesítőnkben első világirodalmi közlésként hozza. Gyakorlati kórtani kérdések mellett ismét több belgyógyászati tárgyú cikk olvasható az agyhártyagyulladás gyógyításáról, az anaemiáról, háborús idegrendszeri elváltozásokról és újabb sebészeti eredményekről. E kötet tartalmazza az 1943. szeptemberétől karácsonyig tartott 12 tudományos szakülés jegyzőkönyvét, a választmányi ülések jegyzőkönyvét, a tagnévsor kiegészítését és krónikát. E kötet végén közöltük az eredeti közlemények szerzői által tanulmányukról valamely világnyelven írott összefoglalást.

A Szakosztály szaküléseire — azok magas tudományos színvonalára és a betegbemutatókra való tekintettel csupán orvosokat és orvos-tanhallgatókat hívtunk meg. Orvostudományi vonatkozású népszerű előadások tartását az Egyetem Barátainak Egyesülete vállalta és végzi is el. Ilyenformán aránylag csupán ritkán van módja a szakosztálynak üléseire a nagyközönséget is meghívni. Ilyen eset adódott, amidőn KOLESZÁR LÁSZLÓ, a szakosztály tiszteletbeli elnöke a színes fényképezésről

tartott bemutatásokkal kísért előadást és a fentemlített szaküléseken kívül külön bemutató ülésen ismertettük a Magyar Pharma Rt. által vetített „elektronmikroszkóp“ című filmet.

A Szakosztály ezévben is kivette részét az ezalkalommal Besztercén rendezett vándorgyűlés rendezésében. A Szakosztály részéről a vándorgyűlés nagyközönsége számára DR. VITÉZ BERDE KÁROLY egyetemi ny. r. tanár „A népi gyógyítás ősi elemei“, DR. HORVÁTH BÉLA egyetemi ny. r. tanár „Az éles látás feltételei“, és DR. BALOGH MIHÁLY tisztifőorvos „A szeretfalva—dédai vasútvonal építkezésének közegészségügye“ címen tartott előadást. Ezen részvételen kívül azonban a Szakosztály ezévben is megrendezte orvosi továbbképző előadás-sorozatát, amelynek előadói a következők voltak: DR. GYERGYAY ÁRPÁD egyetemi ny. r. tanár, DR. VITÉZ KIBÉDY VARGA LAJOS, egyetemi ny. r. tanár, DR. HARANGHY LÁSZLÓ egyetemi ny. r. tanár, DR. VITÉZ HAYNAL IMRE egyetemi ny. r. tanár, DR. KISS ERNŐ sebész-főorvos, DR. MÉHES GYULA egyetemi ny. r. tanár, DR. MIHÁLIK PÉTER egyetemi ny. r. tanár, DR. KLIMKÓ DEZSŐ egyetemi ny. r. tanár, DR. ZÖLD ISTVÁN belgyógyász, főorvos-igazgató, DR. BUGYI BALÁZS egyetemi tanársegéd, tart. orvos-hadnagy, DR. KATONA JÁNOS szanatóriumi főorvos, DR. PUTNOKY GYULA egyetemi ny. r. tanár, DR. FORFOTA ERICH egyetemi magántanár, DR. NAGY DEZSŐ bőrgyógyász, orvos-százados. Az immár tradicionálissá váló orvosi továbbképző előadásorozat ez alkalommal is igen nagyszámú orvoskartársat vonzott Besztercére, akiknek soraiban Beszterce városa, a megye és Észak-Erdély félszázánál több orvosa mellett még dunántúli kartársat is láttunk. A vándorgyűlésen elhangzott előadások az Értesítő következő, sajtó alatt lévő 56. kötetében jelennek meg.

Az elmúlt évben határozta el a Szakosztály országos pályadíj kiírását, az utolsó három évben magyar szerző által készített, ez alkalommal elméleti szakmájú, legkiválóbb eredeti tudományos munka 1000 pengővel való jutalmazására. A pályadíjat a Szakosztály választmánya egyhangú határozattal DR. VEREBY KÁROLY egyetemi c. rk. tanár, adjunktusnak ítélte. A Hőgyes Endre-pályadíj átadása ünnepi keretek között a közeljövőben fog megtörténni, amikor is a választmány felkérése alapján a Szakosztály elnöke, DR. VITÉZ BERDE KÁROLY fog Hőgyes Endréről serlegbeszédet mondani.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztálya feladatának tekinti az elhunyt nagyjairól való megemlékezést is. E történelmi kötelezettségének kívánt eleget tenni akkor, amikor felelevenítette DR. SZÖCS SÁMUELnek, Wesselényi Miklós házi-orvosának, Deák Ferenc orvosi tanácsadójának, a dési kórház alapító igazgató-főorvosának, szegények és nyomorultak istápolójának, a tetekben oly nagyerejű magyar orvosnak emlékét, midőn sírhelyét ünnepség keretében leleplezett emléktáblával jelölte meg. Erről az 55. kötet krónikása emlékezik meg részletesen.

Jelentésünket a tekintetes Választmány figyelmébe ajánlva, vagyunk mély tisztelettel

Kolozsvár, 1944. február 23.

DR. KROMPECHER ISTVÁN
szakosztályi titkár